

USNESENÍ

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, složený z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců Mgr. Jitky Zavřelové, Mgr. Víta Bičáka, JUDr. Romana Fialy, JUDr. Tomáše Rychlého a JUDr. Pavla Simona, rozhodl o návrhu **Krajského soudu v Praze**, jako soudu rozhodujícího ve správním soudnictví, na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi ním na straně jedné a **Obvodním soudem pro Prahu 4**, jako soudem rozhodujícím v občanském soudním řízení, na straně druhé, a dalších účastníků sporu vedeného u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 37 A 30/2024, o žalobě „*na zaplacení náhrady pracovní odměny ve výši 9 450 Kč měsíčně (zkrácené o odpracovanou dobu) za období od 8. 1. 2024 do doby, kdy mu bude umožněno v práci pokračovat či bude platně vyřazen z práce*“, žalobce: **L. K.**, a žalovaná: **Česká republika – Vězeňská služba České republiky**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4,

t a k t o :

- I. **Příslušný** vydat rozhodnutí ve věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 37 A 30/2024 **je** soud v občanském soudním řízení.
- II. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 8. 4. 2024, č. j. 7 C 35/2024-17, **se zrušuje** v rozsahu, v němž byla vyslovena věcná nepříslušnost tohoto soudu k projednání a rozhodnutí žaloby v části, jíž se žalobce po žalované domáhá toho, aby mu do 3 dnů od právní moci rozsudku zaplatila náhradu pracovní odměny ve výši 9 450 Kč měsíčně (zkrácenou o odpracovanou dobu) za období od 8. 1. 2024 do doby, kdy mu bude umožněno v práci pokračovat či bude platně vyřazen z práce, a v tomto rozsahu byla věc postoupena Krajskému soudu v Praze a rozhodnuto o nákladech řízení.

Odůvodnění:

[1] Návrhem ze dne 19. 8. 2024 doručeným 20. 8. 2024 se Krajský soud v Praze, jako soud rozhodující ve správním soudnictví (dále jen „navrhovatel“), domáhá, aby zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále jen „zvláštní senát“ a „zákon č. 131/2002 Sb.“), rozhodl kompetenční spor vzniklý mezi navrhovatelem na straně jedné a Obvodním soudem pro Prahu 4, jako soudem rozhodujícím v občanském soudním řízení, na straně druhé, ve věci vedené u navrhovatele pod sp. zn. 37 A 30/2024.

[2] Z návrhu a spisového materiálu předloženého navrhovatelem vyplývá, že žalobce v rozhodné době vykonával trest odnětí svobody ve Věznici Jiřice (dále jen „věznice“), kde byl následně vyřazen z práce u společnosti Bilsing Automation Czech, s. r. o. (dále jen

„společnost Bilsing“). Dne 1. 2. 2024 proto u Obvodního soudu pro Prahu 4, jako soudu rozhodujícího v občanském soudním řízení (dále jen „obvodní soud“), podal žalobu, jíž se domáhá určení, že jeho vyřazení z práce u společnosti Bilsing v areálu Věznice Jiřice, oznámené žalobci dne 22. 1. 2024, je neplatné (dále též „první žalobní petit“), a aby mu žalovaná do 3 dnů od právní moci rozsudku zaplatila náhradu pracovní odměny ve výši 9 450 Kč měsíčně (zkrácenou o odpracovanou dobu) za období od 8. 1. 2024 do doby, kdy mu bude umožněno v práci pokračovat či bude platně vyřazen z práce (dále též „druhý žalobní petit“). Uvedl, že jeho pracovní zařazení bylo schváleno lékařskou prohlídkou i odbornou komisí a rozhodl o něm ředitel věznice. Poté u společnosti ve dnech 3., 4. a 5. 1. 2024 pracoval, avšak na konci jeho posledního pracovního dne mu vedoucí zaměstnanec společnosti předložil k podpisu listinu, v níž bylo uvedeno „*Nebyl přijat pro nadbytečnost*“. Podle žalobce však společnost může podat pouze podnět k vyřazení odsouzeného z práce, protože vyřadit jej může jen věznice, a to jen z důvodů uvedených v zákoníku práce. Žalobce přípisem ze dne 8. 1. 2024 oznámil řediteli věznice, že trvá na svém pracovním zařazení. Na to mu bylo sděleno, že podle společnosti došlo ke snížení objemu předpokládaných zakázek, a proto bylo třeba snížit počet zaměstnanců. Organizační důvody zaměstnavatele ředitel věznice akceptoval a podnět k vyřazení žalobce shledal důvodným. S tím žalobce v žalobě nesouhlasí, a důvody pro jeho vyřazení označil za diskriminační.

[3] Obvodní soud usnesením ze dne 8. 4. 2024, č. j. 7 C 35/2024-17, vyslovil ve věci svou věcnou nepřislušnost (výrok I), rozhodl, že po právní moci usnesení bude věc postoupena navrhovateli (výrok II) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III). Svůj postup odůvodnil tím, že v případě práce osob ve výkonu trestu (odsouzených) nevzniká pracovněprávní vztah odsouzeného ani s věznicí, ani s podnikatelem využívajícím práci odsouzených na základě smlouvy o zaměstnávání odsouzených uzavřené s příslušnou věznicí. Pracující odsouzení tak nelze považovat za zaměstnance ve smyslu pracovněprávních předpisů. Žalobou uplatněné nároky pracujícího odsouzeného, vyplývající z pracovní činnosti vykonávané v rámci výkonu trestu odnětí svobody, proto nejsou soukromoprávní povahy. Soudy v občanském řízení nemají pravomoc rozhodovat případný spor o takový nárok. To podle obvodního soudu plyne z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2019, č. j. 21 Cdo 846/2019-197. Obvodní soud dále uvedl, že rozhodnutí o vyřazení odsouzeného ze střeženého pracoviště může představovat potenciální nezákonný zásah ve smyslu § 82 s. ř. s., a souvislé nevyplácení náhrady či odměny za práci lze považovat za nečinnost. Obvodní soud proto uzavřel, že v obou částech žaloby jde o věc ve správním soudnictví podle § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s., k jejímuž projednání je věcně příslušný navrhovatel.

[4] Navrhovatel výrokem III usnesení ze dne 4. 6. 2024, č. j. 37 A 24/2024-21, žalobu (postoupenou obvodním soudem) v rozsahu druhého žalobního petitu (viz bod [2] výše) vyloučil k samostatnému projednání (řízení sp. zn. 37 A 30/2024). Jelikož navrhovatel v tomto rozsahu žaloby nesouhlasil s postupem obvodního soudu (nesouhlasil s tím, že je k projednání věci v postoupeném rozsahu soudem věcně příslušným), výrokem IV uvedeného usnesení vyzval žalobce a žalovanou, aby se do dvou týdnů vyjádřili k jeho záměru podat v této části žaloby návrh zvláštnímu senátu k rozhodnutí (kompetenčního) sporu o věcnou příslušnost. Pro úplnost zvláštní senát uvádí, že žalobce podáním z 10. 6. 2024 vzal zpět žalobu v rozsahu prvního žalobního petitu, neboť v tomto rozsahu žalobce již dříve podal žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, o níž navrhovatel

vede řízení sp. zn. 54 A 4/2024. Navrhovatel proto v rozsahu prvního žalobního petitu řízení zastavil usnesením ze dne 17. 6. 2024, č. j. 37 A 24/2024-26.

[5] Po vyjádření žalobce a žalované podal navrhovatel zvláštnímu senátu výše uvedený návrh. Podle navrhovatele jde o věc, o níž má rozhodovat soud v občanském soudním řízení. Dovozuje to ze závěrů plynoucích z usnesení zvláštního senátu ze dne 30. 12. 2020, č. j. Konf 10/2020-14. Podle nich žalobcův požadavek na plnění nemůže mít svůj původ ve vztazích práva veřejného. Jakkoliv se právní postavení osob vykonávajících práci při výkonu trestu odnětí svobody částečně odlišuje od právního postavení jiných osob v zaměstnaneckém či obdobném poměru, podstata právního vztahu, na jehož základě je tato činnost vykonávána, je shodná. Chybí zde základní charakteristika právních vztahů utvářených v oblasti veřejného práva, kterou je vrchnostenské postavení jedné ze stran, jež jí umožňuje druhé straně zakládat, měnit či rušit její práva a povinnosti, nezávisle na její vůli. Věznice při vzniku právního poměru, na jehož základě žalobce vykonával práci, nevystupovala jako orgán výkonné moci, vykonávající veřejnou správu. Přehlédnout nelze ani to, že procesní úprava správního soudnictví nedává správním soudům (na rozdíl od soudů v občanském soudním řízení) procesní nástroje rozhodnout v intencích žalobcem formulovaného návrhu. V žádném typu soudního řízení, vymezeném v § 4 s. ř. s. (resp. § 101e s. ř. s.), správní soudy nemohou projednat žalobu na plnění. Správní soudnictví je vystavěno na kasačním principu, jehož předmětem je (obecně řečeno) přezkoumání postupů správních orgánů při výkonu veřejné správy. Je pojmově vyloučeno, aby soudy ve správním soudnictví rozhodovaly jako arbitr soukromoprávních sporů. Jestliže tedy právní vztah mezi žalobcem a žalovanou má svůj původ v právu soukromém, je k rozhodování sporů, které z těchto vztahů povstaly, založena pravomoc soudů v občanském soudním řízení podle § 7 odst. 1 o. s. ř.

[6] Nadto, podle navrhovatele, bez ohledu na to, zda jde o poměr mající svůj původ v soukromém či veřejném právu, platí, že v důsledku nezákonného postupu ředitele věznice se může jednat jen o škodu způsobenou nesprávným úředním postupem, a proto je namístě postupovat podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), tj. v řízení před civilním soudem podle občanského soudního řádu.

[7] Žalobce v reakci na výzvu navrhovatele, učiněnou před podáním návrhu zvláštnímu senátu, uvedl, že souhlasí s předložením druhého žalobního petitu zvláštnímu senátu, neboť k rozhodnutí o náhradě pracovní odměny má pravomoc civilní soud. Žalovaná je totiž v postavení plátce odměny, nikoliv orgánu veřejné moci.

[8] Žalovaná, taktéž v reakci na výše uvedenou výzvu navrhovatele, naopak uvedla, že věc nemá soukromoprávní, ale veřejnoprávní charakter. Zcela se ztotožnila se závěry usnesení Nejvyššího soudu č. j. 21 Cdo 846/2019-197. Tento názor považuje za souladný s konstantní judikaturou Ústavního soudu týkající se pracovního postavení odsouzených.

[9] Zvláštní senát se nejprve zabýval otázkou, zda jsou splněny podmínky pro vydání rozhodnutí o kompetenčním sporu dle § 5 odst. 1, případně i odst. 3 zákona č. 131/2002 Sb. Vycházel z následujících skutečností a úvah.

[10] V nynější věci popřel obvodní soud pravomoc soudů v občanském soudním řízení. Rovněž navrhovatel jako soud rozhodující ve správním soudnictví podáním návrhu na rozhodnutí kompetenčního sporu popírá svou pravomoc ve věci rozhodnout poté, co mu

byla postoupena. Jde proto o negativní (záporný) kompetenční spor ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 věty druhé zákona č. 131/2002 Sb., k jehož projednání a rozhodnutí je podle § 2 odst. 1 tohoto zákona povolán zvláštní senát.

[11] Zvláštní senát rozhoduje o kompetenčním sporu podle skutkového a právního stavu ke dni svého rozhodnutí (usnesení zvláštního senátu ze dne 24. 11. 2004, č. j. Konf 3/2003-18, publikované pod č. 485/2005 Sb. NSS).

[12] Jak správně poukázal navrhovatel v návrhu, zvláštní senát se ve své judikatuře již zabýval pravomocí soudů k rozhodnutí o žalobě na plnění spočívající v odměňování za práci ve výkonu trestu odnětí svobody. Ve výše uvedeném usnesení č. j. Konf 10/2020-15 řešil věc po skutkové i právní stránce v podstatě shodnou jako je věc nyní projednávaná. Konkrétně se tehdejší žalobce žalobou domáhal, aby soud (i) vyslovil, že interní předpis žalovaného Generálního ředitelství Vězeňské služby je v rozporu s nařízením č. 361/2017 Sb., (ii) stanovil, že žalovaná „je povinna nekrátit pracovní odměnu v důsledku svátků připadajících na jinak pracovní den“, a konečně, (iii) **aby soud uložil žalované uhradit takto strženou odměnu za období od července 2017 do doby podání žaloby**

[13] Zvláštní senát tehdy v odst. [11] až [14] odůvodnění usnesení dospěl k těmto závěrům:

„[11] Zvláštní senát se zcela shoduje s názorem navrhovatele, že jeho pravomoc projednat a rozhodnout žalobcem uplatněný nárok na zaplacení částky 3 862 Kč z titulu neoprávněně stržené části odměny za práci odvedenou při výkonu trestu odnětí svobody dána není.

[12] Především je nutno upozornit, že podle § 2 s. ř. s. soudy ve správním soudnictví poskytují ochranu veřejným subjektivním právům fyzických a právnických osob. Zvláštní senát považuje za zcela evidentní, že žalobcem uplatněný nárok nemůže mít svůj původ ve vztazích práva veřejného. Jakkoli se právní postavení osob vykonávajících práci při výkonu trestu odnětí svobody částečně odlišuje od právního postavení jiných osob v zaměstnaneckém či obdobném poměru, podstata právního vztahu, na jehož základě je tato činnost vykonávána, je shodná. I osoba ve výkonu trestu odnětí svobody může práci vykonávat toliko na základě smluvního vztahu se zaměstnavatelem, stejně jako je tomu u osob v „běžném“ zaměstnaneckém či obdobném poměru. Absentuje zde tedy základní charakteristika právních vztahů utvářených v oblasti veřejného práva, kterou je vrchnostenské postavení jedné ze stran, umožňující jí druhé straně zakládat, měnit či rušit její práva a povinnosti, nezávisle na její vůli. Žalovaná tedy (prostřednictvím své organizační složky) při vzniku právního vztahu, na jehož základě žalovaný vykonával práci, nevystupovala jako orgán výkonné moci, vykonávající veřejnou správu; vznik tohoto právního vztahu má původ ve smlouvě uzavřené mezi žalobcem a žalovanou. Samotný fakt, že tento vztah je podroben určité reglementaci předpisů veřejného práva (viz například nařízení vlády č. 361/2017 Sb.), na jeho smluvní podstatě ničeho nemění; nezbytnost této úpravy je dána tím, že se při zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody nemohou z povahy věci uplatnit podmínky fungující na běžném pracovním trhu a současně je nutné zabezpečit dostatečnou ochranu práv těchto osob, neboť autonomie jejich vůle je omezena. Fakt, že osoba ve výkonu trestu odnětí svobody nemůže práci vykonávat jinak, než dobrovolně (tzn. na základě svého souhlasu s pracovním zařazením a nabízenými podmínkami, tedy na principu smluvním) lze ostatně dovodit i v rovině práva ústavního, které zakazuje výkon nucených prací per se (viz čl. 9 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Jestliže tedy právní vztah mezi žalobcem a žalovaným má svůj původ v právu

soukromém, je k rozhodování sporů, které z těchto vztahů povstaly, založena pravomoc soudů v občanském soudním řízení podle § 7 odst. 1 s. ř. s.

[13] Současné nelze přehlédnout, že procesní úprava správního soudnictví nedává správním soudům (na rozdíl od soudů v občanském soudním řízení) procesní nástroje rozhodnout v intencích žalobcem formulovaného návrhu. V žádném typu soudního řízení, vymezeném v § 4 s. ř. s. (respektive v § 101e s. ř. s.), správní soudy nemohou projednat žalobu na plnění. Správní soudnictví je vystavěno na kasačním principu, jehož předmětem je (obecně řečeno) přezkoumání postupů správních orgánů při výkonu veřejné správy; je pojmově vyloučeno, aby soudy ve správním soudnictví rozhodovaly jako arbitr soukromoprávních sporů.

[14] Lze tedy uzavřít, že rozhodování o části žaloby, kterou se žalobce domáhal po žalované zaplacení částky 3 862 Kč, představující strženou odměnu za práci žalobce při výkonu trestu odnětí svobody za období červenec 2017 až 17. 12. 2018, náleží do pravomoci soudů v občanském soudním řízení“.

[14] Jelikož i v nyní projednávané věci jde o nárok v podobě plnění týkajícího se náhrady pracovní odměny v souvislosti s prací osoby ve výkonu trestu odnětí svobody uplatněný vůči Vězeňské službě České republiky, zvláštní senát nemá důvod se od výše citovaných závěrů jakkoli odchýlovat, protože z nich plně vyšel i nyní.

[15] Závěry usnesení Nejvyššího soudu č. j. 21 Cdo 846/2019-197, jimiž argumentoval obvodní soud, tak byly překonány citovaným usnesením zvláštního senátu jako soudního orgánu precedenčně nadřazeného i Nejvyššímu soudu (§ 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb.). Nic na tom nemění ani skutečnost, že Nejvyšší soud vyšel ze závěrů usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. IV. ÚS 27/2007, a ze dne 1. 11. 2018, IV. ÚS 1118/18, podle nichž odsouzení zařazení do práce ve výkonu trestu odnětí svobody nejsou účastníky trhu práce a nelze je považovat za zaměstnance ve smyslu pracovněprávních předpisů; nenacházejí se tedy ve stejné situaci jako zaměstnanci, resp. v situaci vzájemně srovnatelné. K tomu zvláštní senát předně připomíná, že usnesení Ústavního soudu nejsou považována za závazná ani za obecně precedenčně významná [nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05 (N 190/47 SbNU 465), bod 89, či ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 25/17 (N 131/100 SbNU 426), bod 99]. Nadto, uvedené úvahy Ústavního soudu se týkají skutkové a právně zcela odlišné situace než v nyní projednávané věci, neboť šlo o srovnatelnost postavení zaměstnance a pracujícího odsouzeného výhradně pro účely testu diskriminace, nikoli pro určení pravomoci k rozhodnutí o žalobou uplatněném nároku.

[16] Závěry zvláštního senátu vyslovené usnesením č. j. Konf 10/2020-16, aplikované i nyní, nadto nejsou s úvahami Ústavního soudu nikterak v rozporu. Stejně jako Ústavní soud i zvláštní senát v odst. [12] odůvodnění uvedeného usnesení vyšel z toho, že právní postavení osob vykonávajících práci při výkonu trestu odnětí svobody se částečně odlišuje od právního postavení jiných osob v zaměstnaneckém či obdobném poměru, že při zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody se nemohou z povahy věci uplatnit podmínky fungující na běžném pracovním trhu a že ani osoba ve výkonu trestu odnětí svobody nemůže práci vykonávat jinak, než dobrovolně, na základě svého souhlasu s pracovním zařazením a nabízenými podmínkami.

[17] Zvláštní senát tak uzavírá, že rozhodování o žalobě v rozsahu druhého žalobního petitu, tj. v části, již se žalobce domáhá, aby mu žalovaná do 3 dnů od právní moci rozsudku

zaplatila náhradu pracovní odměny ve výši 9 450 Kč měsíčně (zkrácenou o odpracovanou dobu) za období od 8. 1. 2024 do doby, kdy mu bude umožněno v práci pokračovat či bude platně vyřazen z práce, náleží do pravomoci soudů v občanském soudním řízení.

[18] Zvláštní senát proto podle § 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb., výrokem I vyslovil, že příslušným k rozhodnutí o tomto žalobou uplatněném nároku je soud v občanském soudním řízení.

[19] Zvláštní senát podle § 5 odst. 3 zákona č. 131/2002 Sb. zruší rozhodnutí, kterým strana kompetenčního sporu popřela svou pravomoc o věci rozhodovat, ačkoliv podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení v její pravomoci. Výrokem II tohoto usnesení proto zvláštní senát zrušil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 8. 4. 2024, č. j. 7 C 35/2024-17, v rozsahu, v němž byla vyslovena věcná nepřislušnost tohoto soudu k projednání a rozhodnutí žaloby v části, jíž se žalobce po žalované domáhá toho, aby mu do 3 dnů od právní moci rozsudku zaplatila náhradu pracovní odměny ve výši 9 450 Kč měsíčně (zkrácenou o odpracovanou dobu) za období od 8. 1. 2024 do doby, kdy mu bude umožněno v práci pokračovat či bude platně vyřazen z práce, a v tomto rozsahu byla věc postoupena navrhovateli (jako soudu ve správním soudnictví) a rozhodnuto o nákladech řízení. Existence této části usnesení obvodního soudu je totiž překážkou pro projednání a rozhodnutí posuzovaného žalobního návrhu soudem v občanském soudním řízení.

[20] Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. Dále tedy bude Obvodní soud pro Prahu 4 pokračovat v řízení o podaném návrhu v rozsahu druhého žalobního petitu.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. ledna 2025

Mgr. Radovan Havelec
předseda zvláštního senátu